

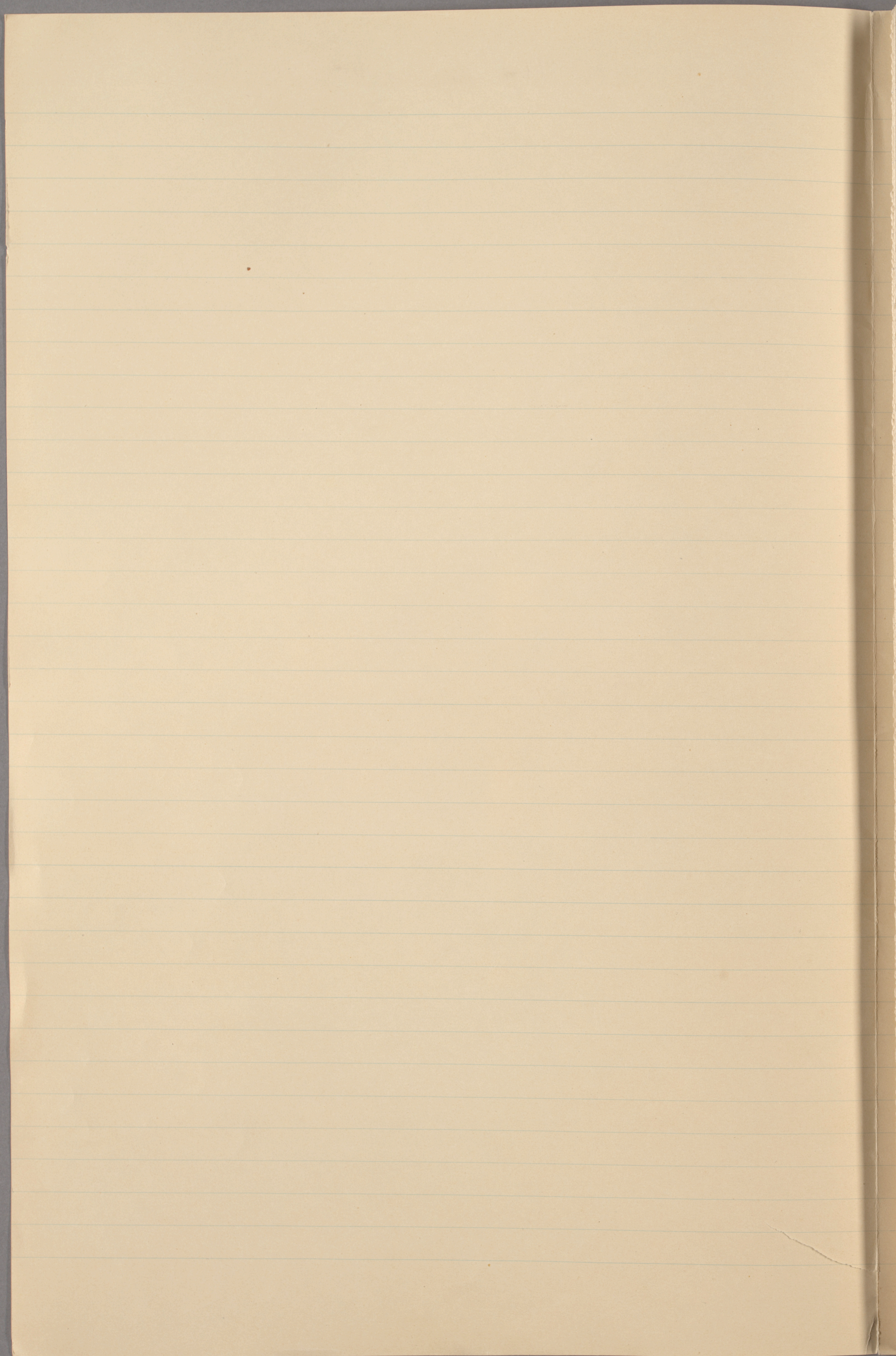
Föreläsningar vid
Stockholms
högskola, VT 1894
: L 40:90 A /

Rydberg, Viktor,

HS L 40:90 A

National Library
of Sweden

-sociala

Det politiska lifet i det konsthistoriska ha i alla tider stått i förbindelse med hvarandra. Hade man icke andra källor att tillgå, kunde man af ett tidskedes konstverk hos ett visst folk slutas sig till dess öden och den ideelitning som under den tiden. Till och med när konstnärerna arbeta under intrycket af dogman, l'estrépoen l'Art: Konsten har intet annat ändamål än konsten själf - med andra ord: Konsten är i sig själf ännu teknisk, i sig själf ännu ett fint handverk, hvars alster egentligen icke kunna bedömas och uppsättas af andra än konstnärerna själfva - till och med då rejser sig tidsanden i deras verk, - om ej i annat, så i valet af de ämnen, som de med penseln framställa.

Man kunde firdemkall iäntat, att den hånfirdse, som kallade det tyska folket i vapen och förlånade det den segern i firkriget 1813, 14 och 15, skulle fått sig ett uttryck, en återspeglung i den konst under de därpå följande årtiondena. I poesien fick den det också. Där torade strids- och firkrigsråger, där uppmanades Tyskde splittande tyska stammarne att sluta sig samman till ett stort, starkt, enigt och på frihetens och ^{riktigheten} ~~humanitetens~~ grundval byggande Tyskland. Men de maktägande voro icke betänkta på annat än att åter ~~trösta~~ ^{trösta} ~~själfva~~ ^{själfva} i binda de krafter, d. ^{den} genom ~~fortlänade~~ ^{fortlänade} hånfirdsen hade framkallat och som på slagfälten vannit de segrarne åt dem. Frihet ^{riktig} dikteras ^{och hörsammas} förklarades för statsfärdtliga och uppriska; frihet ^{och hörsammas} vännerna ^{och hörsammas} ~~af~~ ^{af} de ~~alla~~ ^{alla} ~~dem~~ ^{dem} som ej önskade annat än af ~~konst~~ ^{konst} konstitutionella ~~och~~ ^{och} ~~kränk~~ ^{kränk} mot ett lagligt godtycke ^{eller förlust av landet} ~~öppna~~ ^{öppna} ~~stämplades~~ ^{stämplades} som demagoger i samhällsfjender och kartades i fängelse, och ett ~~avgif~~ ^{avgif} ~~praven~~ ^{praven} ~~utspans~~ ^{utspans}, ~~af~~ ^{af} ~~stäm~~ ^{stäm} ~~strökte~~ ^{strökte} sig ända in i familjerna. Det var den Mellaniska perioden,

Utän lifet bidrog detta till att många af Tysklands ädlaste ardar sökte i ~~ett~~ ^{ett} af utbildningskraften ^{eller i en dagovind} ~~firkönad~~ ^{firkönad} ~~romantisk~~ ^{romantisk} ~~fortred~~ ^{fortred} en tillflykt undan samtidens elände. Det gjorde, som jag förliden förmär vidde, den tyska målarkonsten. Och i det att hon vände sig bort från samtiden, förlorade hon allt för mycket af sinnet för de former och färger, som ^{och} ~~verklighet~~ ^{verklighet} omkring ^{och} ~~hennes~~ ^{hennes} ~~upprörde~~ ^{upprörde}. Det var en ädel, poetisk, fäukerik konst, d. under vilken vilkor ~~konst~~ ^{konst} blomstrade upp: Bethely, Schnorr v. Karolfeldt, Cornelius utifvade. Men den var knapp mer ett ~~måleri~~ ^{måleri}, en ~~fängkonst~~ ^{fängkonst}. Det var en ~~Kartongkonst~~ ^{Kartongkonst}, och de gamla, ännu på 1700-talet kända och följda färgrecepterna

13/3.94.

13/3. 94.

dygnet ännu icke var förflutet. Midnatten var nära, man ännu icke inne. Knäppt hade Zeno gått, när dörren till Wallensteins sängkammare öppnades och Severus i mitten för irländske dragonen genombrände honom på bröstet med en bardisack. Pilotys tekniska bravur firade i denna målning sin största triumf. Klärobrkyren, delvis tillräckligt okänd i München och Holan, gjorde med henne sitt intåg där. Zenos avsikte påskades för sitt psykologiska djup, och ackompanjerades behandlingen, väckte ^{och} ~~större~~ bifall. En ö annan estetiker menade visserligen, att den stående i den liggande figuren bildade en fatal linie; att samman i vid en spela i taflan nästan lika stor roll som personerna, och anmärkningarna i Kiperristades af det ~~ha~~ stormande bifallet. I Tyckland hade man delvis sett något sådant. En ^{däremot} prussman skulle ej ha följt taflan orovlig. Han skulle kanske sagt, att hon såg ut att vara från Delaroches atelier. I hjälpa verket var och blef Pilotys Tycklands Delaroches, både i teknik och i val af ämnen. Han, s. Delaroches, väckte ganska dystra, skakande motiver i franskillets hölta det ögnblick, s. närmast jävig och efterplöjdes någon ohjyglig tilldragelse.

N: 462 Här ett annat bevis på denna böjelse hos Pilotys. Taflan heter "Grundstensens röda färd". Grundstenen kallades, som bekant, ^{de republikanerna} det parti inom Konventet, s., sedan de nått sitt mål, republikanerna, sökte sträffa den växande anarkien och därigenom rikade in i en strid på lif öfver med borgpartiet i municipalstyrelsen i Paris. ^{Grundstenen} De anklagades för en sammansvärjning mot republikanerna, och flere ^{de} många bland dem, som icke vågade sig med flykten, dömdes till döden i afsättades. På vägen till afsättningen mötte de i republikanska härförche marscherna och dogt alla med hjältmod. Två ^{Kärrorna} vapen, på hvilka de lifdömda ha plats, ha just anlänt till målet. Man ser i bakgrunden schavotten med giljotinerna och pinnar, man lyfta upp och eller mottaga de kistor, i hvilka liksom skola bortföra. Man ser däruppe äfven den berömda lödchen i anison, s., omgördlad med ett rött skäp, skiden sig mot schavotten lövström, medan han inväntar offren. Kärrorna, ^{skinn} bevärdade af vildeter, trängs en folkmassa, i hvars ansikten man endast undantagsvis kan läsa något medlidande, och till höger sitter på en ofrad en skara förgjvar, skickligt under ^{bevärdningen} ~~skickligt~~ Fricoteures bekanta hyor med stickströmpor i hand och hänski på läpparna.

Pilotys betydelse ligger icke allena i de verk som han skapat, utan äfven i hans verksamhet som lärare. Långe betraktades han som ^{förbild} ~~en~~ till hollande de unge konstnärerna hade att bläcka upp. Säkert är, att han i tekniskt utseende

13/3.94.

11/11/94

13/3.94.

13/3. 94.

seriet var, med sina ursprungliga färger förträffligt. Ingen har bättre än Makart lätit attas, riden och brokader ^{likasom} prassa från; men gemaltorna, ^{men} hågar i dem tyger, är endast färg utan teckning, endast kilt utan skelett, endast märker utan själuttryck. Men five-bror ^{Kornation} kan tillkomme att icke ha kunnat måla människokalle — en svar fivebröde mot en målare, d. aldrig sträpat till annat än att kitta nivena. ^{och som förmodligen flytt} Matthar, d. följt han på hans sätt, kall hos hans kvinnor är ofta ett vitt, iprosoknadt med rorspader. Matthar, den bek. Konstnert, jämför Makarts kapelser med vissa klass byggnader, d. man lär på se i Kite: stora präktfulla facader, d. väns inkräfterna Nationalmuseum, Nationalteater, men bakom facaderna finns ingenting annat än fröna touter. En stor förhållning kan likväl icke från kända Makart: hans har stegret konstnärernas i allmänhetens kända för färgerna. Därjämte har ^{nu det} ~~det~~ gäru kan gjort måleri på ena iprosoröya, den skada kan kan ha förorsakat. — — — —

Men midt under det att världen genljid af Hans Makarts namn och beundrar af hans färgtrallerier, gick ännu en och annan ~~att~~ konstvän af det äldre släktledet att i tygthet försöka en andaktstund fram för de ^{nararevernas} ~~gam~~ och romantikernas dukar. Och efter hand har den skam vuxit och åter blifvit stor, d. väl förder till Bethel, Schörr von Karlsfeld, Moritz von Schwind och ~~den~~ ^{de} andres pearedskalderna från den firk häften af detta århundrade, men finner hos dem ~~och~~ endast svaga kolorit, endast färgsymfonier, spelade liksom på gamla, men vilstända klaver, medan Makart och excellerade på måleriets ^{Gudvilde gata} ~~konst~~ konstfleggel. Men från man finner hos dem äldre mästare poeri: man finner känsla, fantasi, in- natlighet. De tala till oss om finbildade, ädla människor, icke, som virtuoser af, firket. Och efterom jag velat gifva en hastig återblick på den tyska ^{i detta skapande} ~~konsten~~ från Piloty, bör jag ej heller glömma den. Firdanskult åter några ord om och några ^{verk} ~~teffor~~ af Bethel, Schörr v. Karlsfeld o. Mor. Schwind. Fint en när teckningar af

~~Bethel.~~

N: 350.

13/3. 94. (forts. sid. 6 = 20/10. 93. 8, 9 = 24/10. 93. 2, 3, 4, 5 = 27/10. 93.

N° 10.

N° 11.

N° 12.

